

Förundersökning i kvarteret Hovslagaren, Enköping

Arkeologisk förundersökning

Fornlämning RAÄ 26:1-2
Kvarteret Hovslagaren
Centrum 2:3
Enköpings socken
Enköpings stad och kommun
Uppland

Ellinor Larsson

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2012

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-239-5
Västerås 2012.

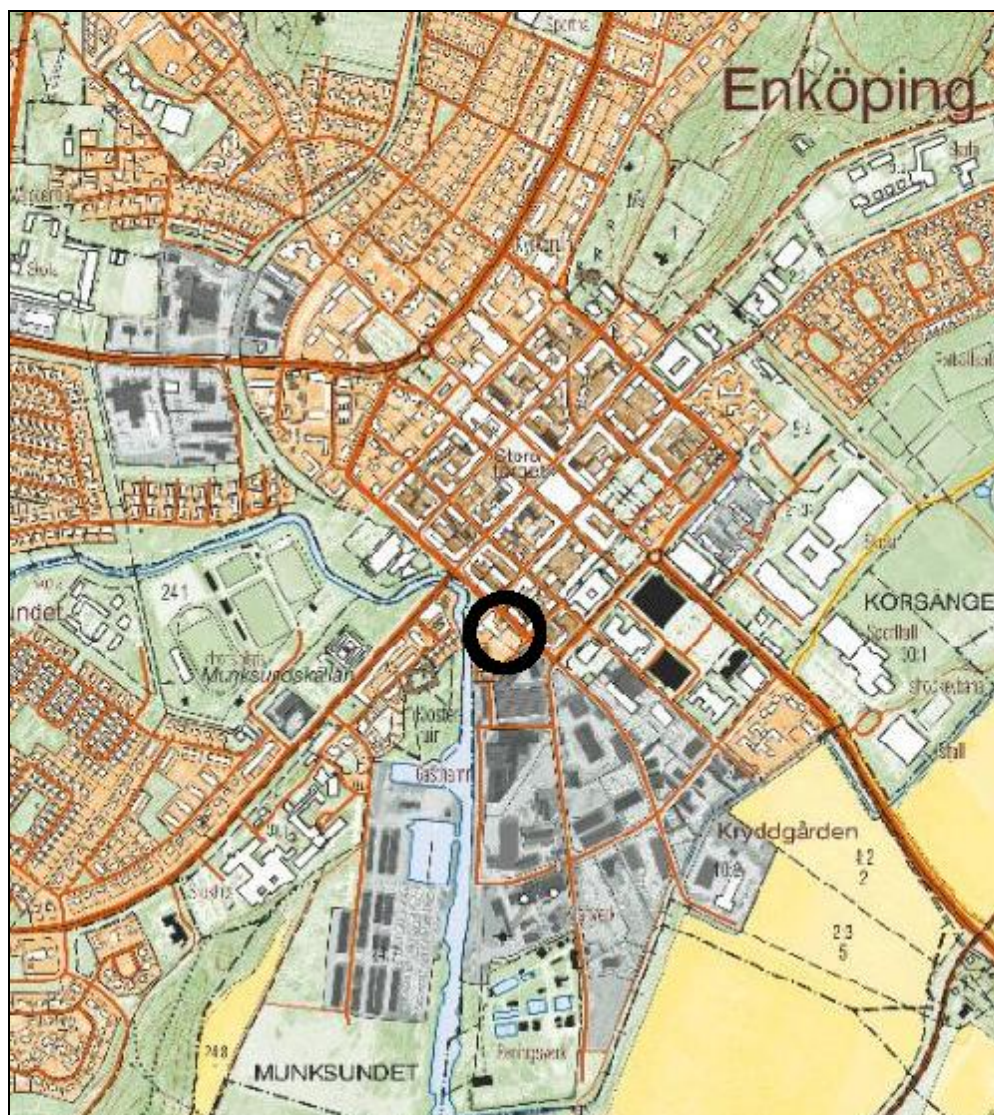
Innehåll

Sammanfattning.....	1
Inledning.....	2
Historisk bakgrund.....	2
Tidigare undersökningar i närområdet	4
Undersökningsområdet	4
Målsättning och metod	5
Syfte med undersökningen.....	5
Metodval	6
Genomförande	6
Undersökningsresultat.....	6
Schakt 1 (OS 100).....	6
Schakt 2 (OS 166).....	8
Schakt 3 (OS 170).....	8
Schakt 4 (OS194).....	9
Tolkning och utvärdering.....	9
Referenser	10
Kart- och arkivmaterial	10
Litteratur	10
Digitala källor.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter.....	11
Figurer	12

Sammanfattning

Sammanlagt fyra undersökningsschakt upptogs i samband med förundersökningen. Dessa grävdes till steril markyta, vilket här bestod av blålera på ca 1,20 m djup under markytan. Inga arkeologiska lämningar eller fynd äldre än 1800-tal framkom i schakten. Tre betongmurar framkom, vilka har tolkats som fundament för sentida byggnader, och vilket styrktes av associerade fynd. En delvis borttagen husgrund av oregelbundna stenblock påträffades i undersökningsområdets södra del, vilken tolkats vara från 1800-tal.

Fynden bestod främst av keramikskärvor (ett tjugotal) av vardagskaraktär, enstaka järnspikar, moderna glasflaskor (brunt glas), tegel (inklusive takpannor) samt ett kritpipsfragment. Inga av fynden bedömdes vara äldre än 1800-tal, med undantag av kritpipsfragmentet som inte kan vidare dateras. Fynden tillvaratogs inte då dessa var av recent karaktär.

Figur 1. Undersökningsplatsens läge, markerat med en ring. Utdrag ur terrängkartan. Skala 1:10 000.

Inledning

En arkeologisk förundersökning företogs hösten 2012 i kvarteret Hovslagaren i Enköping av Stiftelsen Kulturmiljövård. Förundersökningen utfördes med anledning av planerad exploatering i form av bostäder och parkering, och på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-543-12). Förundersökningen bekostades av fastighetsägaren Stadsutveckling i Stockholm AB. Undersökningsområdet ligger inom Enköping 26, det medeltida stadsområdet, varför den arkeologiska förundersökningen anses kunna bidra med utökad kunskap om områdets tidigare användning och den framväxande bebyggelsen.

Förundersökningen genomfördes under två dagar mellan den 31 oktober och den 1 november 2012 under gynnsamma förhållanden, och omfattade fyra schakt om sammanlagt 95,7 m². Förundersökningen utfördes av Ellinor Larsson (projektledare, rapportansvarig) och Kristina Jonsson från Stiftelsen Kulturmiljövård (KM).

Historisk bakgrund

Enköping ligger på en utlöpare av Enköpingsåsen där flera färdvägar sannolikt har löpt samman sedan förhistorisk tid. Under yngre järnålder fram till högmedeltid nådde en vik av Mälarens vatten ända fram till de delar som idag är den äldsta stadskärnans utkant. I närområdet finns spår av en lång historia av bosättning i form av hällristningar, gravar och boplatslämningar från stenålder till historisk tid (FMIS).

Enköping var under medeltiden centralort i Fjärdhundraland, och inom historisk och arkeologisk forskning har man antagit, framför allt med tanke på Enköpings strategiska läge i landskapet, att staden har vuxit fram i anslutning till en tidig handelsplats (Sundquist 1944:35; Gustafsson 1979:6). Sven Ljung (1963:15f) menade dock att en folklandstingsplats har föregått marknadsfunktionen, och att den senare inledningsvis hade en mycket lokal prägel. Gruv- och hyttdriften som tog fart i Mellansverige under 1100-talet kan därefter ha bidragit till att handels- och omlastningsverksamheten fick en större omfattning och betydelse, vilket i sin tur lade grunden till att handelsplatsen växte till en stad. Staden omnämns första gången på 1160-talet i ett brev utfärdad av Uppsalas ärkebiskop Stefan, under namnet *Enescopinge* (Ölund & Kjellberg 2006:8). De äldsta dateringarna av kulturlager och/eller bebyggelse från stadskärnan går ned i 1100-tal, och kommer från kv. Bryggaren som ligger ca 400 m norr om kvarteret Hovslagaren (Stads-GIS Enköping) och från Fältskären (Ölund & Kjellberg 2012). I vilken grad den vik av Mälaren som under medeltid även täckte de södra delarna av Enköping har dragit sig tillbaka är svårt att säga eftersom sjöns vattenstånd har fluktuerat genom tiderna. Det har föreslagits att strandlinjen vid mitten av 1200-talet löpte söder om det som idag är Källgatan, ca 200 m norr om kvarteret Hovslagaren, och att den då utgjorde en strandgata (Kjellberg & Syse 2007:25).

Det är belagt genom skriftliga källor att staden var väl etablerad vid mitten av 1200-talet. Tre stenkyrkor fanns i Enköping under medeltid: S:t Olof, S:t Ilian och Vårfrukyrkan, varav endast S:t Olof låg inom stadsområdet. S:t Ilian och Vårfrukyrkan låg i stadens norra utkant, och varav endast Vårfrukyrkan återstår idag. Dessa tre kyrkor är en indikation på ett starkt kyrkligt inflytande, liksom det faktum att Enköping var säte för ett av Upplands tre prosterier på 1160-talet (Anund 2006:5). Franciskanerklostret uppfördes 1250 på Klosterön (Enköping RAÄ 6:1) vilken ligger

söder om den medeltida stadskärnan (se Figur 2; Gustafsson 1979:8, 13; jfr dock Ljung 1963:169 som menar att det äldsta säkra belägget är från 1275), och från 1250 finns också ett dokument som påvisar att staden då hyste ett flertal kategorier människor. I brevet kungör ärkebiskop Jarler i Uppsala att han med borgarna i Enköping kommit överens om att han som tionde årligen skulle erhålla tio penningar av stadens större gårdar, fem penningar av de mindre gårdarna, och fyra penningar från i staden övervintrande främlingar (SDHK 640). Brevet innehåller många intressanta uppgifter med tanke på diskussionen om stadens funktion som handelscentrum: att det i staden fanns "borgare", att det fanns en kategorisering mellan olika typer av gårdar, att där vistades icke bofasta personer under så lång tid att de blev skattskyldiga, och att där fanns en tidig penningekonomi.

Enköping tycks ha haft en ekonomisk blomstringstid under 1200-och 1300-tal, vilket kan anses av den stora mängd tyskar som syns bland stadens styre under 1300-talets första hälft trupper (Syse 2003:42). År 1300 omtalas Enköping i ett dokument som "köpstad", i samband med att kung Birger Magnusson ger sin hustru Märta en ganska rejäl bröllopsgåva, nämligen hela Fjärdhundraland med avkastning och inkomster inklusive staden Enköping (SDHK 1915). Staden kom dock att plundras och brännas på sent 1300-tal i samband med slaget mellan Drottning Margaretas och Albrekt av Mecklenburgs trupper (Syse 2003:42).

På 1400-talet tycks stadens utveckling stagnera och är tämligen osynligt i det skriftliga källmaterialet (Gustafsson 1979:10ff). Dock tillkom det äldsta bevarade privilegiebrevet, vilket utfärdades av Erik av Pommern 1413 och som befäster de privilegier som Enköpings borgare åtnjöt (Ölund och Kjellberg 2006:9). Offentlig bygghänsyn verkar ha avstannat, och stadens hospital från 1200-tal kom att flyttas till Stockholm 1438 (Gustafsson 1979:10ff).

Under 1500-talet kom Enköping att tappa sin betydelse som transitort för järnhandeln mellan Bergslagen och Stockholm, bl.a. genom Gustav Vasas handelspolitiska reformer och skattehöjningar. Uppgifter i tänkeboksmaterialet från denna tid omtalar att även en stor mängd soldater inhystes bland borgarna i staden, främst tyskar och skottar. En kungsgård, Kryddgården, uppfördes öster om stadens torg av Johan III för att hjälpa återuppbygga stadens forna storhet, men 1572 kom staden att ännu en gång förstöras av en eldsvåda, för att följas av ytterligare en brand 1609, detta under en tid då stadens invånare led av höga skatter och återkommande epidemier (Ölund & Kjellberg 2006:9f).

På 1600-talet kom stadens huvudnäring att övergå till agrar produktion, vilket kom att uppmuntras genom bl.a. markdonationer av Karl IX, vilket dock kom att hämmas av missväxt och epidemier under 1600-talets sista årtionden, samt den 1710 års landsomfattande pesten som drabbade Enköping mycket hårt (Ölund & Kjellberg 2006:10). År 1799 kom ännu en brand att ödelägga framförallt de södra delarna av staden varpå man beslutade om en ny och reglerad stadsplan med ett rektangulärt kvarters- och gatunät (Gustafsson 1979:10). Detta kom dock att dröja och var ännu ett halvt århundrade senare inte helt genomförd, utan syns i kartmaterialet först 1883 (Ölund & Kjellberg 2006:12).

Det historiska kartmaterialet visar på liten aktivitet inom undersökningsområdet och framstår på 1695 års karta som ängsmark. På 1736 års karta förefaller den sydvästra delen av ytan tillhöra en tomt (Nr 144), dock är ingen bebyggelse synlig. På 1805 års karta finns stadstomter återgivna, och där den sydligaste tomten norr om Enköpingsån (Nr 30) omfattar undersökningsområdets västra del. Inte heller på denna karta är byggnader utmärkta.

Tidigare undersökningar i närområdet

Ett fåtal undersökningar har utförts i närheten till undersökningsområdet. År 2007 utförde Upplandsmuseet en arkeologisk förundersökning i kvarteret Skräddaren, vilket är beläget direkt norr om kvarteret Hovslagaren. Två schakt upptogs, där man konstaterade förekomsten av äldre odlingslager från 1700-1800-tal samt ett avsatt kulturlager som generellt daterats till 1700-tal. Inga spår av oreglerad bebyggelse från före 1800 påträffades, vilket konstaterades överensstämmande med de historiska källorna som antyder att tomtmarken redan innan branden 1799 användes för odling och inte varit bebyggd (Kjellberg 2010:18f). En tidigare undersökning företogs 1978, vilken påvisade fyra huslämningar i ett 1 m tjockt kulturlager, vilket generellt daterats till 1700-talet (Svedberg 1979:22).

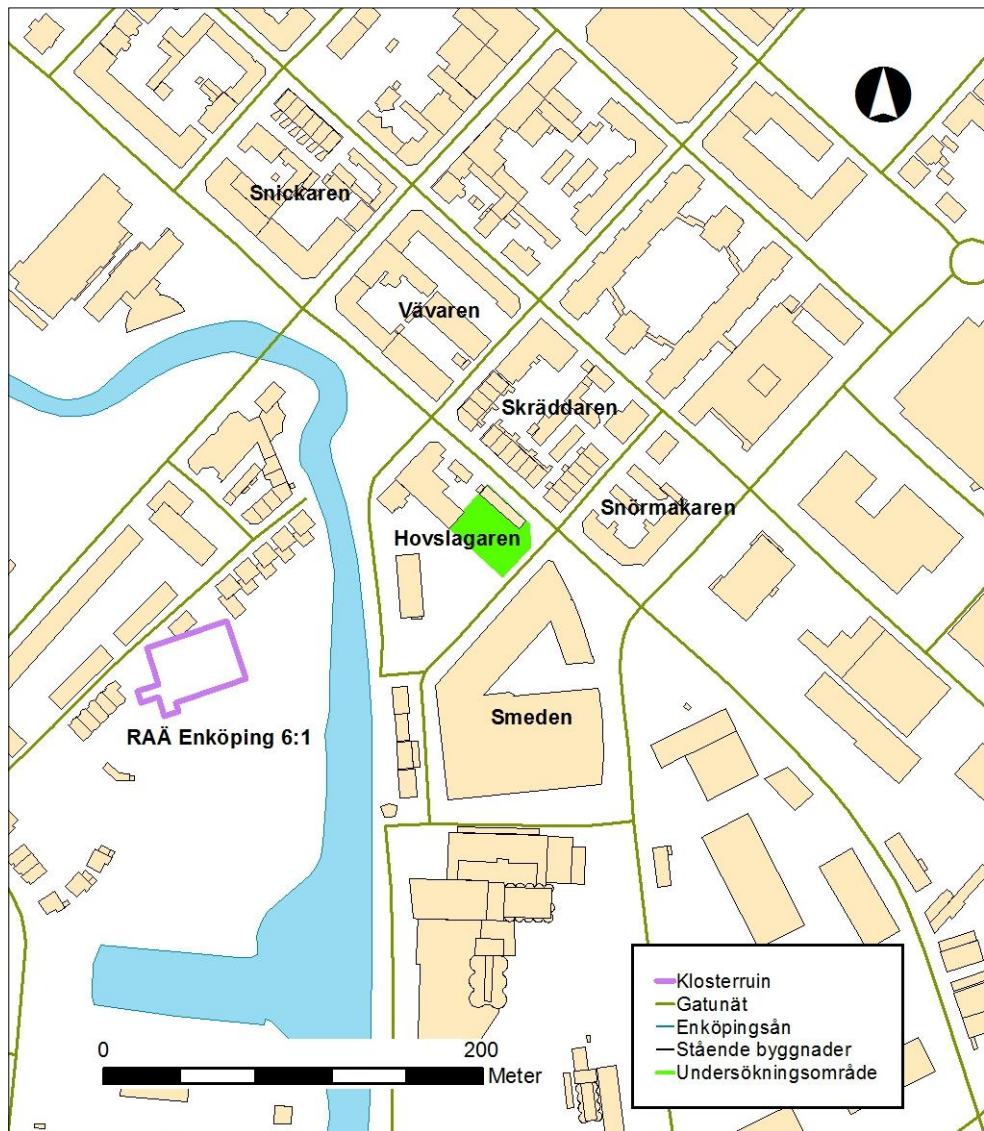
År 1930 framkom äldre lämningar och kulturlager i Ågatan, nordväst om kvarteret Hovslagaren och mellan Kungsgatan och Eriksgatan. Lämningarna omfattade bland annat äldre stadsbebyggelse, stående och liggande pålkonstruktioner, grundmurar och äldre kloaker. Stockbäddar med olika orientering framkom, vilka korrelerar med det äldre gatunätet. Träkonstruktionerna påträffades i kulturlager med ett sammanlagt djup om upp till 1 m och med inslag av kol, bark och träflis, och vilka överlagrade blå svämmlera. Liggande stockar och en stenanhopning framkom också år 1946 i ett schakt i Eriksgatans södra del och i nära anslutning till kvarteret Hovslagaren (Gustavsson 1979:24ff, StadsGIS Enköping). Iakttagelser av bl.a. stockar, träkonstruktioner och träflisblandade lager vid tidigare undersökningar i närområdet tyder på att någon form av byggnationer kan ha funnits på platsen, men det är osäkert om det rör sig om husbebyggelse eller enbart bryggor, kajskoningar, vägar och liknande.

Undersökningsområdet

Undersökningsområdet utgör del av kvarteret Hovslagaren, vilket gränsar till Enköpingsån åt söder, och omges från nordväst till öster av kvarteren Vävaren, Skräddaren, Snörmakaren och Smeden (se Figur 2). Kvarteret avgränsas åt nordväst av Eriksgatan, åt nordöst av Ågatan och åt öster av Kryddgårdsgatan.

Undersökningsområdet omfattade 1 100 m² och är belägen 2,3 m.ö.h., och bestod av en plan, till större delen obebyggd, asfaltbelagd yta som i dagsläget används som parkeringsplats. Ytan kantades av enstaka träd och var indelad i rader av parkeringsplatser genom låga horisontella galvaniserade balkar som grävts ner genom ytan, samt cementsuggor. Synliga nedgrävningar omfattade även ledningar för el till motorvärmare i anslutning till metallbalkarna. En garagelänga var belägen i ytans norra del längs med Ågatans sträckning, men vars yta enligt länsstyrelsens beslut inte behövdes omfattas av förundersökningen.

Undersökningsområdets västra del ligger inom RAÄ 26:1, medeltida stadslager, emedan resten av området ligger inom RAÄ 26:2, vilket klassificerats som ett bevakningsobjekt och utgör en yttre krans av stadslagret för Enköpings stad. Sammanfattningsvis ligger undersökningsområdet i utkanten av den medeltida staden, på nivåer över havet som bör betyda att lämningar kan härröra från strand- eller hamnnära aktiviteter.

Figur 2. Undersökningsområdet markerat i grönt i relation till omkringliggande kvarter som omnämns i texten. Skala 1:4 000.

Målsättning och metod

Syfte med undersökningen

Förundersökningens syfte var att klargöra karaktär, omfattning, bevarandeförhållanden, fyndsammansättning och om möjligt datering på eventuella lämningar inom undersökningsytan, samt att bestämma förekomsten av eventuella konstruktioner. Ytterligare skulle förundersökningen även bestämma omfattningen av skador på eventuella kulturlager. Huvudsyftet med förundersökningen är att tjäna som underlag för Länsstyrelsens tillståndsprövning, där eventuella villkor om en arkeologisk slutundersökning ska behandlas.

Metodval

Schakten grävdes enligt undersökningsplanen med grävmaskin ned till orörd mark (jfr dock nedan). Nedgrävningen gjordes i den mån det var praktiskt möjligt kontextuellt/stratigrafiskt, det vill säga lager för lager i enlighet med Single Context-metodik. Metodiken dikterade att om konstruktioner av trä eller sten kom att påträffas skulle dessa undersökas för hand och dokumenteras i plan, för att därefter komma att helt eller delvis avlägsnas med maskin om det bedömdes nödvändigt för att säkerställa att ytterligare lämningar inte fanns under dem. Dokumentation av eventuella kulturlager avsågs göras genom sektionsritning av schaktväggar i skala 1:20 och/eller digitalfotografering.

Lager och konstruktioner dokumenterades digitalt med hjälp av GPS (GNSS med nätverks-RTK, med korrektionsdata från lantmäteriets Swepos-tjänst) och dokumentationssystemet Intrasis. Dessa beskrevs även i text på för ändamålet upprättade kontextblanketter, och fotograferades med digitalkamera.

Genomförande

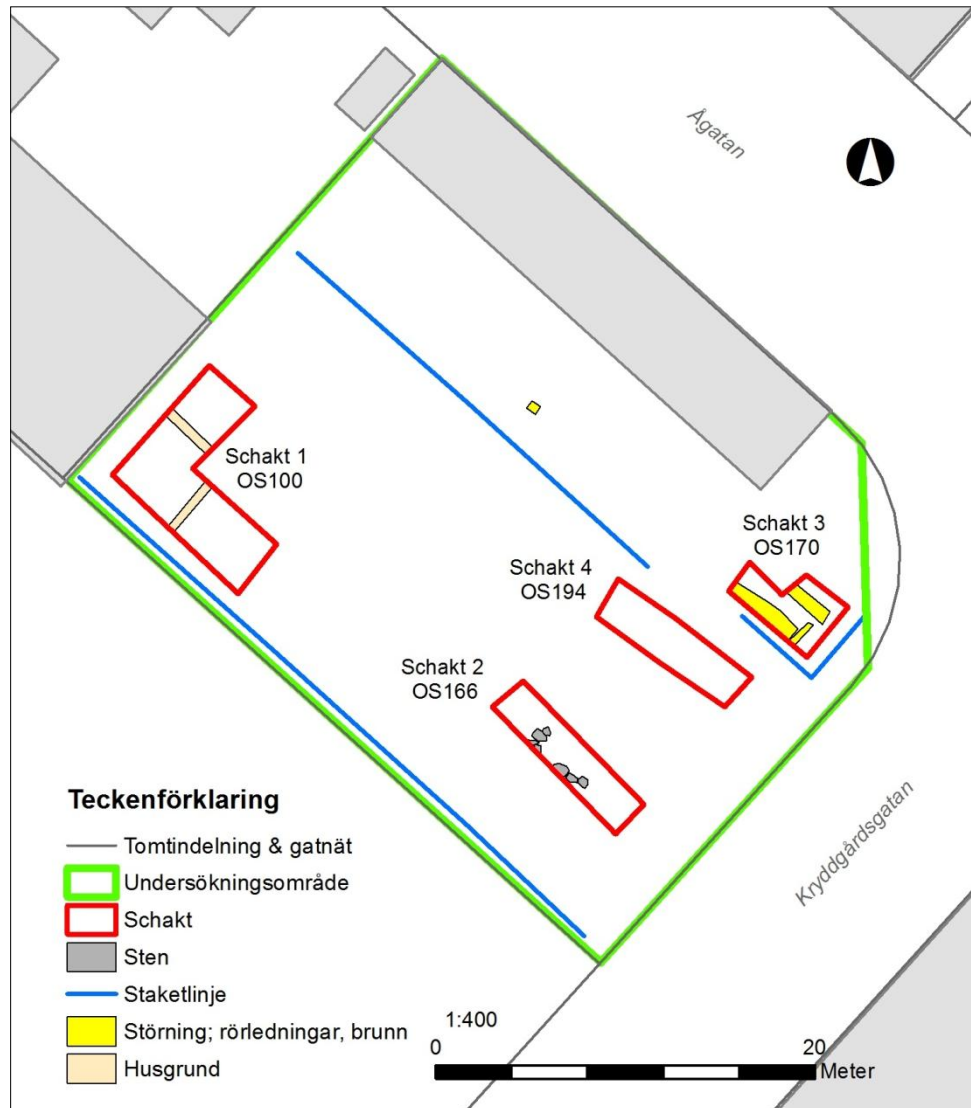
Arbetet utfördes med en JCB hjulburen grävmaskin utrustad med en flat skopa med 1,25 m bredd, samt en förstärkt, smalare skopa med vilken asfalten bröts upp innan schaktningen påbörjades. Schakten grävdes uteslutande med grävmaskin då inga äldre lämningar påträffades (mer om detta nedan under Undersökningsresultat). Efter att dokumentationen av schakten förfärdigats fylldes dessa omgående igen för att undvika fara för allmänheten då området inte var stängslat.

Fyra schakt togs upp inom undersökningsområdet, vilka var placerade i enlighet med undersökningsplanen i områdets västra, södra och östra delar och omfattade sammanlagt 95,7 m² av den totala ytan om 1100 m² (se Figur 3) Schakten upptogs till orörd mark, utom i fallet med Schakt 3 där sentida ledningsdragningar och befintliga ledningar inte medgav att schaktningen kunde genomföras till den avsedda nivån, utan resulterade i att ett nytt schakt upptogs 3 m söder om detta. Schakt 1 bestod av det mest omfattande då detta var beläget inom det konstaterade stadslagret, RAÅ 26:1. De övriga schakten var placerade inom RAÅ 26:2, och bestod av rektangulära schakt i områdets östra och södra delar. Schakten grävdes ner till den underliggande orörda ytan på 1,2 m djup och vilket bestod av sjöbottenlera/blå svämmlera. Närheten till Enköpingsån gjorde att vatten till en viss del framkom i de djupare delarna av schakten.

Undersökningsresultat

Schakt 1 (OS 100)

Schakt 1 (OS100) lades i undersökningsområdets västra del. Schaktet var L-format med måtten 9 m väst/nordväst - ost/sydost och 7,7 m nord/nordost - syd/sydväst, hade en bredd om 3.1 m och mätte sammanlagt 43 m². Placeringen av schaktet beslutades utifrån tillgängligt kartmaterial, som illustrerar att området utgjorde tomtmark enligt 1799 års karta, och vilket bedömdes utöka möjligheterna för arkeologiska lämningar/lager.

Figur 3. Undersökningsområdet med schakten och anläggningar markerade. Skala 1:400.

I schaktets botten framkom steril grå svåmlera på 1,2m djup, som tolkats vara gammal sjöbotten. Över detta fanns ett 0,30 m tjockt lager av ljusbrun/grå siltig lera med små kolfläckar men utan fynd, vilket tolkats som ett naturligt lager som utgjort en sjöäng vid Mälarens tillbakadragande. Över detta framkom ett 0,20 m tjockt lager av mörkbrun/svart humös silt med tegelbrockor samt enstaka skärvor av glas och keramik. Detta överlagrades av ett utfyllnadslager av mörkgrå grusig sand med rikligt av grusinslag. Detta lager innehöll järnspikar och keramikskärvor från 1900-tal, liksom en stor ansamling av modernt brunt buteljglas och järnspikar. Över detta lager påträffades ett lager av mörkgrått sandigt grus som mätte 0,10 -0,20 m i tjocklek, och vilket innehöll skärvor av modernt glas och keramik. Direkt under asfalten fanns ett lager av sättsand som mätte 0,40 m i tjocklek och vilket inte innehöll några fynd.

Två betongmurar (A106 och A110) observerades i schaktets västra del, vilka löpte nord-syd och öst-väst och bestod av eroderad betong av ljusbrun/beige grov sand men små stenar. Mur A106 mätte ca 0,50 m i bredd och mur A110 0,70 m i bredd, och vilka sannolikt utgör fundament för samma byggnad. Väster om mur A 106 påträffades en koncentration av tegel med enstaka kakelugnsfragment, och har tolkats vara fundamentet för en eldstad som rivits och av vilken endast fragment återstår.

Murens beståndsdelar och associerade fynd samt fundamentens djup antyder att byggnaden kan dateras till tidigt 1900-tal.

Fynden från de påträffade lagren bestod av keramikskärvor från 1800-1900-talen, järnspikar och en större mängd mörkbrunt buteljglas. Ytterligare fynd bestod av ett emaljerat Kockumskärl, samt enstaka skärvor av glaserade kakelugnsplattor, tegel samt djurben.

Schakt 2 (OS 166)

Schakt 2 (OS166) togs i undersökningsområdets södra del och hade en nordvästlig-sydostlig orientering. Schaktet mätte 9,25 m NV-SO x 2,10 m i bredd och upptog 19.5 m².

Steril gråblå lera påträffades på 1,20 m djup under markytan, i vilken nivå schaktet avslutades (Figur 5). Ovan för detta låg en tunn svart lins, ca 0,02 m i tjocklek, vilket separerade den sterila leran från ett lager av homogen, humös lerig silt, ca 0,35 m tjockt, vilket tolkats som ett odlingslager, vilket framkom 0,75 m under dagens markyta. Ovan denna lager låg tre lager av sand och grus, vilka sammanlagt mätte ca 0,8 m i djup. Direkt ovan odlingslagret låg ett 0,05 m tjockt lager av grov brun sand, följt av ett 0,55 m tjockt lager av grått grus i vilket fragment av taktegel framkom. Direkt under asfalten låg ett 0,20m tjockt lager av sättsand.

Ca 10 stora kantiga stenar påträffades i schaktets centrala del, vilket tolkats vara del av en del av en husgrund daterat till 1800-tal, vilken anses ha löpt i en öst-västlig riktning (Figur 5). Stenarna påvisade spränghål och var delvis grovt huggna och ojämna, mellan 0,5-0,8 m i diameter, och var placerade i två lager och framkom ca 0,3 m under markytan, och hade nedgrävts till ca 1 m djup. Konstruktionen var delvis störd och stenarna löst liggande, vilket tyder på att dessa flyttats ur sin ursprungliga position och fått tjäna som utfyllnadsmaterial vid markens utjämnande, vilket troligtvis ägde rum under tidigt 1900-tal. Förutom taktegelfragment framkom inga fynd i detta schakt.

Detta schakt påvisade flera störningar i dess södra del, bl.a. en nedgrävning fyllt av grus och markduk, förmodligen en nyligen omlagd ledning för vatten/avlopp. På 1.20m djup under markytan påträffades en vattenledning bestående av ett smalt järnrör liggande i nord-sydlig riktning. En stark doft av diesel framkom vid schaktningen, vilket antyder att massorna i denna del av undersökningsområdet kan komma att behöva saneras.

Schakt 3 (OS 170)

Schakt 3 (OS 170) upptogs i undersökningsområdets östra/nordöstra del. Schaktet upptogs till en yta av 14 m², och mätte 11 m nordvästlig-sydostlig och i bredd mellan 3,5 m och 6,7 m, till ett djup av 0,7 m. Utfyllnadslager av grusig sand kunde observeras vilka kan dateras till 1900-tal dock avbröts schaktet på grund av de störningar som framkom under schaktningen och kom istället att ersättas med ett nytt, parallellt schakt (Schakt 4, OS 194) ca 3 m söder detta.

Störningarna bestod främst av ledningsdragningar som dräneringsrör för dagvattenbrunn och en ledning under markduk och i anslutning till en nedgrävd jämbalk som löpte längs med Kryddmästargatan. I schaktets norra del framkom ett betongfundament som löpte i en öst-västlig riktning, och vilken framkom ca 0,4 m under markytan, och vilket sannolikt kan sammankopplas med en 1900-talsbyggnad som stått i korsningen mellan Kryddmästargatan och Ågatan.

Schakt 4 (OS194)

Schakt 4 (OS194) ersatte Schakt 3 (OS170) och togs upp i den östra delen av undersökningsområdet. Schaktet mätte 8,5 m nordvästlig-sydostlig och 2,35 m i bredd samt 1,45 m djupt. Totalt upptog schaktet 19,2 m². Vid 1,25 m djup framkom mörkgrå lera med fläckar som har tolkats som rester av sjövegetation (Figur 6 och 7). För att bekräfta detta som steril sjöbotten schaktades den västra änden ner till 1,70 m, och påvisade steril blålera ca 1,45 m från markytan. Ovan den orörda leran framkom ett 0,55 m tjockt lager av mörkbrun myllig silt med enstaka fragment av keramik och tegel, vilket har tolkats vara ett odlingslager, sannolikt detsamma som det påträffade i Schakt 2. Över odlingslagret fanns ett 0,10 m djup lager av grå siltig lera, tolkat som påförd sjöbottenlera. Under leran syntes en tunn orange lins av grus vilket består av järnutfällning, sannolikt orsakat av vattenpåverkan. Två lager av grov sand/grus till ett djup av sammanlagt 0,60 m låg ovan detta, varav det undre bestod av en mörkbrun lins av grovt grus, ca 0,05 m tjockt. Det översta lagret bestod av brun grov sand/grus med rikligt av rundade stenar, vilket skiljer sig från det översta lagret i övriga schakt, där sanden varit relativt stenfri. Sand/gruslagren utgör utfyllnadsmassor från senare tid. Ett mindre antal skärvor av vardagsporslin från 1800-1900-tal samt ett kritpipsfragment framkom i detta schakt.

Tolkning och utvärdering

Den arkeologiska förundersökningen utfördes enligt undersökningsplanen. Inga arkeologiska lämningar äldre än 1800-tal påträffades i schakten, och fynden bestod av enstaka keramikskärvor från 1800- till 1900-tal, tegelfragment och brunt buteljglas.

Lagren som framkom tyder på att området varit under vatten till relativt sen tid, för att gradvis övergå till sjöäng och sannolikt därefter kommit att användas som odlingsmark under 1800-tal, och senare delvis bebyggas. Ytan har fyllts ut med lager av sand och grus under 1900-tal för att skapa en stabil och jämn yta.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet Gävle. Ärende nr MS2006/01407.

Litteratur

Anund, J. 2006. Kulturlager i Enköping – en stadstomt för odling? Uppland, Enköpings stad, Tullgatan och kvarteret Läkaren, Centrum 34:2, RAÄ 26. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Mitt, rapport 2006:4. Arkeologisk undersökning. Stockholm.

Gustafsson, J H. 1979. Medeltidsstaden 12. Enköping. RAÄ & SHM rapport. Stockholm.

Kjellberg, J. 2010. Arkeologisk förundersökning - Kvarteret Skräddaren, kulturlager och odling vid Betaniakyrkan. Upplandsmuseets rapporter 2010:07. Uppsala.

Kjellberg, J. & Syse, B. 2007. Arkeologisk förundersökning. Kvarteret Fältskären. Inför planerad byggnation. Upplandsmuseet rapport 2007:19. Uppsala.

Ljung, S. 1963. Enköpings stads historia. 1, Tiden till och med 1718. Enköping.

Sundqvist, N. 1944. En bok om Enköping. Uppsala.

Svedberg, V. 1979. Bebyggelseämningar. Kvarteret Vävaren. Enköping. RAÄ & SHM rapport UV1981:13.

Syse, B. (red) 2003. Långfredagslaget. En arkeologisk historia. Upplandsmuseets skriftserie Nr 3. Uppsala.

Ölund, A & Kjellberg, J. 2006. Kvarteret Snickaren. Bebyggelse och odling vid Enköpings strand. Upplandsmuseet rapport 2006:24. Uppsala.

Ölund, A & Kjellberg, J. 2012. Kvarteret Fältskären. Förundersökning av medeltida bebyggelse och hantverk i Enköping. Upplandsmuseets rapport 2012:01. Uppsala.

Digitala källor

FMIS=Fornminnesinformationssystemet, Riksantikvarieämbetet.
[<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>]

SDHK = Svenskt Diplomatarium, huvudkartotek [<http://www.riksarkivet.se/>]

Stads-GIS Enköping

Tekniska och administrativa uppgifter

KM projektnr:	KM 12102
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-543-12, 2012-10-08
Undersökningsperiod:	31/10-1/11 2012
Arkeologtimmar:	15,5 timmar
Maskintimmar:	11,5 timmar
Exploateringsyta:	1100 m ²
Personal:	Ellinor Larsson, Kristina Jonsson
Belägenhet:	Kvarteret Hovslagaren, Centrum 2:3, Enköpings socken, Enköpings stad och kommun, Uppland Enköpings stad, Enköpings kommun, Uppland
Ekonomisk karta:	66G1bS
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Koordinater:	X 6612346, Y 617145
Höjdsystem:	RH 70
Inmättningsmetod:	GPS (GNSS med nätverks-RTK).
Dokumentationshandlingar:	Digitala inmätningar och fotografier förvaras hos Stiftelsen Kulturmiljövård, därefter på ATA. (Antal foton: 16 st.)
Fynd:	Ej tillvaratagna.

Figurer

Figur 4. Sektion av Schakt 2 (OS166), Foto mot norr av Ellinor Larsson.

Figur 5. Schakt 2 (OS166), med löst liggande stenar från husgrund i utfyllnadslager. Foto mot nordväst av Ellinor Larsson.

Figur 6. Schakt 4 (OS194) som påvisar sjöbottenlera under odlingslager. Foto mot nordväst av Ellinor Larsson.

Figur 7. Schaktkant från Schakt 4 (OS194) som visar på odlingslager under redeponerad sjöbottenlera samt utfyllnadslager av grus. Foto mot norr av Ellinor Larsson.

